

LÖG

um um breytingu á lögum um náttúruvernd, lögum um Vatnajökulþjóðgarð og lögum um úrskurðarnefnd umhverfis- og auðlindamála (gjaldtaka o.fl. vegna Náttúruverndarstofnunar).

FORSETI ÍSLANDS

gjörir kunnugt: Alþingi hefur fallist á lög þessi og ég staðfest þau með samþykki mínu:

I. KAFLI

Breyting á lögum um náttúruvernd, nr. 60/2013.

1. gr.

3. mgr. 82. gr. laganna orðast svo:

Ráðherra skal stofna svæðisstjórn sem hefur umsjón með náttúruvernd á því svæði sem friðlýst hefur verið sem þjóðgarður. Í svæðisstjórn skulu að lágmarki sitja tveir fulltrúar frá hlutaðeigandi sveitarfélögum og skal einn þeirra vera formaður stjórnar. Séu sveitarfélög sem standa að þjóðgarðinum fleiri en tvö skal hvert þeirra tilnefna einn fulltrúa. Einn fulltrúi skal tilnefndur af náttúru- og umhverfisverndarsamtökum, einn fulltrúi tilnefndur af útivistarsamtökum og einn fulltrúi skipaður af ráðherra án tilnefningar. Einn fulltrúi tilnefndur sameiginlega af ferðamálasamtökum á starfssvæði þjóðgarðsins og Samtökum ferðaþjónustunnar skal eiga áheyrnaraðild að fundum svæðisstjórnar. Séu ekki starfandi ferðamálasamtök á starfssvæði þjóðgarðsins skulu Samtök ferðaþjónustunnar tilnefna áheyrnarfulltrúa af starfssvæði þjóðgarðsins. Heimilt er að fela svæðisstjórn umsjón með öðrum friðlýstum svæðum í nágrenni þjóðgarðs.

2. gr.

Í stað tilvísunarinnar „2. mgr. 92. gr.“ í 4. másl. 1. mgr. 85. gr. laganna kemur: 92. gr.

3. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 91. gr. laganna:

1. másl. 1. mgr. orðast svo: Ákvarðanir Náttúruverndarstofnunar sæta kæru til úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála.
- Á eftir 1. másl. 1. mgr. kemur nýr málslíður, svohljóðandi: Úrskurður úrskurðarnefndar er endanlegur úrskurður á stjórnsýslustigi.
2. mgr. fellur brott.

4. gr.

Eftirfarandi breytingar verða á 92. gr. laganna:

- a. 2. másl. 1. mgr. orðast svo: Náttúruverndarstofnun er heimilt að innheimta gjald fyrir eftirlit með framkvæmdum á friðlýstum svæðum sem stofnunin hefur veitt leyfi eða undanþágu til, sbr. b-lið 2. mgr. 75. gr.
- b. Í stað 2.–4. mgr. koma fimm nýjar málsgreinar sem orðast svo:

Náttúruverndarstofnun eða þeim aðila sem falinn hefur verið rekstur náttúruverndarsvæðis er heimilt að ákveða gjald fyrir þjónustu á náttúruverndarsvæðum eða í nágrenni þeirra, svo sem vegna bílastæða, salerna og tjaldsvæða. Gjaldið getur verið fyrir tiltekna þjónustu eða aðgang að mismunandi þjónustu á náttúruverndarsvæði í afmarkaðan tíma.

Heimilt er að ákveða gjald vegna leyfisveitinga fyrir viðburði eða einstök verkefni innan marka náttúruverndarsvæða. Sama gildir um endurgjald vegna samninga við þjónustuaðila um atvinnutengda starfsemi innan náttúruverndarsvæða. Rekstraraðili náttúruverndarsvæðis getur enn fremur ákveðið sérstakt gjald fyrir aðgang að svæði ef spjöll hafa orðið af völdum ferðamanna eða hætta er á slíkum spjöllum og skal tekjum af því varið til eftirlits, lagfæringar og uppbyggingar svæðisins eða aðkomu að því.

Gjöld samkvæmt grein þessari skulu renna til náttúruverndarsvæða sem stofnunin hefur umsjón með eða hefur falið þriðja aðila umsjón með og skal ráðstafað til að mæta kostnaði við vinnslu og afgreiðslu umsókna, rekstur og þjónustu, uppbyggingu og viðhald innviða og umsjón og eftirlit með dvalargestum og rekstraraðilum innan marka náttúruverndarsvæða. Ákvörðun gjalda samkvæmt grein þessari skal byggð á áætlunum Náttúruverndarstofnunar um tekjur, gjöld og uppbyggingu innviða.

Gjöld sem innheimt eru samkvæmt þessari grein skulu ákveðin í gjaldskrá sem ráðherra staðfestir.

Ráðherra getur ákveðið nánara fyrirkomulag gjaldtöku í reglugerð.

II. KAFLI

Breyting á lögum um Vatnajökulspjóðgarð, nr. 60/2007.

5. gr.

Orðin „og svæðisráða“ í 1. másl. 2. mgr. 8. gr. a laganna falla brott.

6. gr.

8. gr. c laganna fellur brott, ásamt fyrirsögn.

7. gr.

Í stað orðsins „Umhverfisstofnun“ í 1. másl. 4. mgr. og 4. másl. 5. mgr. 12. gr. laganna kemur: Náttúruverndarstofnun.

8. gr.

Í stað orðsins „ráðherra“ í 1. og 2. másl. 1. mgr. 19. gr. laganna kemur: úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála.

9. gr.

Á eftir VI. kafla laganna kemur nýr kafli, VI. kafli A, **Þvingunarúrræði og viðurlög**, með fjórum nýjum greinum, 19. gr. a – 19. gr. d, ásamt fyrirsögnum, svohljóðandi:

a. (19. gr. a.)

Áskorun, fyrirmæli um úrbætur, dagsektir o.fl.

Ef brotið er gegn fyrirmælum laga þessara eða stjórnvaldsfyrirmæla sem sett eru á grundvelli þeirra getur Náttúruverndarstofnun beint áskorun til viðkomandi aðila um að láta af ólögumætri athöfn eða athafnaleysi.

Náttúruverndarstofnun getur lagt fyrir framkvæmdaraðila sem valdið hefur náttúru-spjöllum með framkvæmd, sem brýtur í bága við ákvæði laga þessara, stjórnvaldsfyrirmæla sem sett eru á grundvelli þeirra eða leyfa sem stofnunin veitir samkvæmt lögnum, að bæta úr þeim, t.d. að afmá jarðrask og lagfæra gróðurskemmdir. Ef um er að ræða framkvæmd sem framkvæmdaleyfi eða byggingarleyfi hefur verið veitt til skal Náttúruverndarstofnun hafa samráð við skipulagsfulltrúa eða byggingarfulltrúa viðkomandi sveitarfélags áður en slík fyrirmæli eru gefin út. Veita skal hæfilegan frest til úrbóta. Krafa um úrbætur má ekki vera ósanngjörn með tilliti til kostnaðar, eðlis og umfangs tjónsins og stöðu og sakar hins brotlega. Ákvæði þessarar málsgreinar gilda ekki um umhverfistjón sem fellur undir lög um umhverfis-ábyrgð.

Ef aðili verður ekki við áskorun eða fyrirmælum Náttúruverndarstofnunar samkvæmt lögum þessum innan tiltekins frests er heimilt að ákveða honum dagsektir, allt að 800.000 kr., þar til úr er bætt. Dagsektir renna í ríkissjóð. Ráðherra getur í reglugerð breytt upphæð dagsekta í samræmi við verðlagsþróun. Dagsektir má innheimta með fjárnámi.

Heimilt er að láta vinna verk á kostnað hins vinnuskylda ef fyrirmæli um framkvæmd eru vanrækt og skal sá kostnaður þá greiddur til bráðabirgða úr ríkissjóði sem innheimtir hann síðar hjá hlutaðeigandi. Kostnað má innheimta með fjárnámi.

b. (19. gr. b.)

Stöðvun athafna og framkvæmda.

Náttúruverndarstofnun, þar á meðal landvörðum og þjóðgarðsvörðum, er heimilt að stöðva fólk og farartæki ef það er nauðsynlegt til að koma í veg fyrir brot á ákvæðum laga þessara um dvöl, umgengni og umferð.

Náttúruverndarstofnun er heimilt að stöðva framkvæmdir og athafnir sem brjóta gegn lögum þessum ef áskorun skv. 1. mgr. 19. gr. a er ekki sinnt. Ef um er að ræða framkvæmd sem framkvæmdaleyfi eða byggingarleyfi hefur verið veitt til skal Náttúruverndarstofnun hafa samráð við skipulagsfulltrúa eða byggingarfulltrúa áður en heimildinni er beitt.

Náttúruverndarstofnun er heimilt að stöðva tafarlaust:

- a. framkvæmd eða athöfn sem leyfisskyld er samkvæmt lögum þessum en hafin hefur verið án þess að leyfi sé fengið fyrir henni,
- b. framkvæmd eða athöfn ef Náttúruverndarstofnun telur að af henni stafi yfirvofandi hættu á verulegu tjóni á náttúru og að aðgerð þoli enga bið. Stöðvun samkvæmt þessum staflíð getur gilt í allt að tvær vikur.

Ef þörf krefur er lögreglu skylt að aðstoða við stöðvun athafna og framkvæmda samkvæmt þessari grein.

c. (19. gr. c.)

Breyting og afturköllun leyfis.

Náttúruverndarstofnun getur afturkallað leyfi samkvæmt lögum þessum ef skilyrðum þeirra er ekki fullnægt. Áður skal stofnunin veita leyfishafa skriflega aðvörðun og frest til úrbóta.

Náttúruverndarstofnun er heimilt að breyta skilyrðum leyfis, setja ný skilyrði eða aftur-

kalla leyfi ef það er nauðsynlegt til að koma í veg fyrir verulegt, ófyrirséð tjón á náttúru Vatnajökulsþjóðgarðs.

Þegar tekin er ákvörðun á grundvelli 2. mgr. skal taka tillit til kostnaðar sem breyting eða afturköllun hefur í för með sér fyrir leyfishafa og annarra áhrifa, jákvæðra og neikvæðra, sem af ákvörðuninni mun leiða.

d. (19. gr. d.)

Refsiábyrgð.

Það varðar sektum eða fangelsi allt að tveimur árum ef einstaklingur:

- a. framkvæmir eða aðhefst í heimildarleysi nokkuð það sem leyfis er krafist til samkvæmt lögum þessum eða stjórnvaldsfyrirmælum settum á grundvelli þeirra,
- b. brýtur gegn ákvæðum 14. gr., 4. mgr. 15. gr. eða 1. mgr. 15. gr. a eða stjórnvaldsfyrirmælum settum á grundvelli þeirra.

Hljótist af broti skv. 1. mgr. alvarleg spjöll á náttúru Vatnajökulsþjóðgarðs skal hinn brotlegi sæta sektum að lágmarki 500.000 kr. eða fangelsi allt að fjórum árum, nema brot teljist meiri háttar svo að það varði refsingu skv. 179. gr. almennra hegningarlaga. Lágmarksfjárhæð sekta skal taka mánaðarlegum breytingum samkvæmt vísitölu neysluverðs.

Brot skv. 1. og 2. mgr. varða refsíábyrgð hvort sem þau eru framin af ásetningi eða gáleysi.

Gera má lögaðila sekt vegna brots skv. 1. eða 2. mgr. óháð sök fyrirvarsmanns lögaðilans, starfsmanns hans eða annars á hans vegum í starfsemi lögaðilans. Verður lögaðila gerð refsing þótt ekki verði staðreynt hver þessara aðila hafi átt í hlut. Refsíábyrgð stjórnvalda er bundin sömu skilyrðum, enda hafi verið framið brot skv. 1. eða 2. mgr. í starfsemi sem telst vera sambærileg starfsemi einkaaðila.

Tilraun til brota og hlutdeild í brotum skv. 1. og 2. mgr. er refsiverð eftir því sem segir í almennum hegningarlögum.

Þegar alvarleg spjöll verða á náttúru Vatnajökulsþjóðgarðs við framningu brots skv. 4. mgr. 15. gr. eða brot gegn því ákvæði telst sérlega vítavert að öðru leyti má gera upptækt með dómi vélknúð ökutæki sem notað hefur verið við að fremja brot, nema ökumaður hafi notað ökutækið í heimildarleysi. Ökutækið sem gert er upptækt skal vera eign ríkissjóðs. Hafi einhver beðið tjón við brotið skal hann þó eiga forgang til andvirðisins ef bætur fást ekki á annan hátt.

10. gr.

Í stað 1. mgr. 21. gr. laganna koma fimm nýjar málsgreinar, svohljóðandi:

Náttúruverndarstofnun er heimilt að ákveða gjald fyrir þjónustu innan marka Vatnajökulsþjóðgarðs, svo sem vegna bílastæða, salerna og tjaldsvæða. Gjaldið getur verið fyrir tiltekna þjónustu eða aðgang að mismunandi þjónustu þjóðgarðsins í afmarkaðan tíma.

Heimilt er að ákveða gjald vegna leyfisveitinga fyrir viðburði eða einstök verkefni innan marka Vatnajökulsþjóðgarðs. Sama gildir um endurgjald vegna samninga við þjónustuaðila um atvinnutengda starfsemi innan þjóðgarðsins.

Gjöld samkvæmt ákvæði þessu skulu renna til þjóðgarðsins og skal ráðstafað til að mæta kostnaði við vinnslu og afgreiðslu umsókna, rekstur og þjónustu, uppbyggingu og viðhald innviða og umsjón og eftirlit með dvalargestum og rekstraraðilum innan marka þjóðgarðsins. Ákvörðun gjalda samkvæmt ákvæði þessu skal byggð á áætlunum Náttúruverndarstofnunar um tekjur, gjöld og uppbyggingu innviða.

Gjöld sem innheimt eru samkvæmt ákvæði þessu skulu ákveðin í gjaldskrá sem ráðherra staðfestir.

Ráðherra getur ákveðið nánara fyrirkomulag gjaldtöku í reglugerð.

11. gr.

22. gr. laganna fellur brott, ásamt fyrirsögn.

12. gr.

Við ákvæði til bráðabirgða í lögnum bætist nýr töluliður, svohljóðandi: Reglugerð um gestagjöld innan Vatnajökulsþjóðgarðs fyrir veitta þjónustu og aðgang að svæðinu, nr. 266/2026, eða ný reglugerð sama efnis sem fellir hana úr gildi, heldur gildi sínu þar til gjaldskrá og eftir atvikum reglugerð hefur verið sett skv. 21. gr.

III. KAFLI

Breyting á lögum um úrskurðarnefnd umhverfis- og auðlindamála, nr. 130/2011.

13. gr.

Við 3. mgr. 4. gr. laganna bætast tveir nýir stafliðir, svohljóðandi:

e. ákvarðanir samkvæmt lögum um náttúruvernd,

f. ákvarðanir samkvæmt lögum um Vatnajökulsþjóðgarð.

14. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Kærur vegna ákvarðana Náttúruverndarstofnunar sem kærnanlegar eru á grundvelli laga um náttúruvernd og laga um Vatnajökulsþjóðgarð skulu sæta úrlausn ráðherra hafi þær borist fyrir gildistöku laga þessara. Eftir gildistöku laga þessara ber að leggja kærur vegna ákvarðana Náttúruverndarstofnunar, sbr. 1. másl., fyrir úrskurðarnefnd umhverfis- og auðlindamála og sæta þær úrlausn nefndarinnar án tillits til þess hvenær hin kærða ákvörðun var tekin.

Gjört í Reykjavík, 11. júní 2026.

Halla Tómasdóttir.

(L. S.)

Jóhann Páll Jóhannsson.